

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

เหตุผลความจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

- **สถานการณ์ทางสังคม :** การวิเคราะห์โครงสร้างประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น โดยในปี 2564 จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรของประเทศ และสัดส่วนของประชากรในวัยเด็กจะมีแนวโน้มที่ลดลง ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจและสังคม ขนาดของครอบครัวจะเล็กลง สภาพครอบครัวมีความซับซ้อนมากขึ้น ครัวเรือนที่อาศัยอยู่คนเดียวเพิ่มมากขึ้น ขาดคนดูแล ซึ่งแนวโน้มปัญหาเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือผู้ประสบปัญหาทางสังคม
- **สถานการณ์คนไร้ที่พึ่ง** จากการเก็บข้อมูลของกระทรวง Social Map พบว่า ผู้ที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี เป็นผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่มีหลากหลายกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเป็นเด็กและเยาวชน ผู้มีรายได้น้อย คนพิการ ผู้สูงอายุ คนไร้ที่พึ่ง และกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ซึ่งกระจายตัวในวงกว้าง ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ มีจำนวนมากถึง 4,056,752 คน
- **สถานการณ์ปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง :** เป็นกลุ่มคนเปราะบาง เผชิญสภาพปัญหาที่ซับซ้อน ขอบเขตการแก้ไขปัญหากว้าง มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก และตัวคนไร้ที่พึ่งเองมีหลายปัญหา และหลายระดับ ซึ่งต้องจัดการ ทั้งคนบริบท สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหา การทำงานจึงมีความจำเป็นต้องมีกระบวนการทำงานในเชิงคุ้มครอง ป้องกัน แก้ไข พัฒนา และพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เหตุผลความจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

□ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557

- ❖ หมวด 2 สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 - ม.16 อำนาจหน้าที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- ❖ หมวด 3 การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 - ม.19 คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 - ม.20 จัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 - ม.21 – 23

□ พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

กำหนดให้ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้ผู้อำนวยการศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นักสังคมสงเคราะห์ และนักพัฒนาสังคม เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ดังกล่าว

ภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 และพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 โดยภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงาน 4P ประกอบด้วย

Protection - ด้านการคุ้มครอง

Prevention - ด้านการป้องกัน

Partnership - ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

Policy - ด้านนโยบาย

ด้านการคุ้มครอง (Protection)

1. รับแจ้งเหตุ และประสานหน่วยงาน ทั้งภายใน ภายนอกองค์กรในการปฏิบัติ ตาม พ.ร.บ.การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 และ พ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559
2. สืบหา และสืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครอง หรือที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้น โดยการประเมินสภาพปัญหา วางแผนการให้ความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐาน รวมทั้งบำบัดฟื้นฟูเบื้องต้น ภายใต้การมีส่วนร่วมของทีมสหวิชาชีพ ครอบครัวและชุมชน
3. ประสานงานเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่มีกฎหมายเฉพาะ รวมถึงให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมาย หรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร ทั้งนี้ มีกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเป้าหมายให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้
4. คัดกรองผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 โดยการประเมินสภาพปัญหา วางแผนการให้ความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ก่อนประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. เตรียมความพร้อมและเสริมสร้างทักษะชีวิตกลุ่มเป้าหมาย ครอบครัว และชุมชน ก่อนคืนสู่ครอบครัว
6. ติดตาม และประเมินผลคนไร้ที่พึ่งและผู้กระทำการขอทานที่กลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน

ด้านการป้องกัน (Prevention)

1. สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับประชาชนกลุ่มเสี่ยงและบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากกลายเป็นบุคคลไร้ที่พึ่งหรือเข้าสู่วิถีการขอทาน ตลอดจนให้การช่วยเหลือตามสภาพปัญหาความต้องการจำเป็น รวมทั้งบำบัดฟื้นฟูเบื้องต้นภายใต้การมีส่วนร่วมของครอบครัวชุมชน
2. ดำเนินมาตรการเชิงรุกในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงและบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากกลายเป็นบุคคลไร้ที่พึ่งหรือเข้าสู่วิถีการขอทาน
3. ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเสี่ยงและบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากกลายเป็นบุคคลไร้ที่พึ่งหรือเข้าสู่วิถีการขอทาน ด้านการดำรงชีวิต สิทธิตามกฎหมายหรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
4. เป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาและจัดสวัสดิการสำหรับคนไร้ที่พึ่งและผู้กระทำการขอทาน ให้แก่บุคคลทั่วไป องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
5. ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัว ชุมชน สังคม ในการตระหนักถึงปัญหาคนไร้ที่พึ่งและผู้กระทำการขอทานในพื้นที่

ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (Partnership)

1. สนับสนุนหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณะประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล ให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
2. ส่งเสริม สนับสนุนครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และเครือข่าย มีส่วนร่วมหรือดำเนินการเพื่อป้องกัน คุ้มครองช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเสี่ยง บุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคนไร้ที่พึ่งและผู้กระทำการขูดรีด

ด้านนโยบาย (Policy)

1. ดำเนินงานตามนโยบายแห่งรัฐ
2. กำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะประชารัฐ เช่น การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ การกำหนดมาตรการในการจัดสวัสดิการทั้งในระดับพื้นที่จังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาพรวมของประเทศสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินงาน

กระบวนการงานศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

คนไร้ที่พึ่ง / ผู้กระทำการขอทาน / ผู้ประสบปัญหาทางสังคม
กลุ่มเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนไร้ที่พึ่ง

1 รับเข้า

2 คัดกรอง

3 คุ้มครอง

4 ส่งต่อ

Walk in
ม.19

คนไร้ที่พึ่ง → **ศูนย์คุ้มครองฯ**

- รับแจ้ง/พบเห็น (ม.20)
- รับตัวตาม ม.22

พนักงานเจ้าหน้าที่ 1300 พมจ. ตำรวจ โรงพยาบาล อปท./กทม. พลเมืองดี มูลนิธิสาธารณกุศล ฯลฯ

ตรวจสอบเอกสาร เช่น ใบแจ้งความ หลักฐานสำคัญอื่นๆ ตรวจสอบร่างกาย ทำบัญชีทรัพย์สิน ถ่ายภาพ ทำทะเบียนประวัติ

กระบวนการคัดกรอง

- ต่างด้าว → ตำรวจ
- บุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะให้การคุ้มครอง → พม./ พก./ ผส./ ดย./ สค. ฯลฯ
- เจ็บป่วยวิกฤติ → รพ.

ตม.

★ คนไร้ที่พึ่ง

กระบวนการแรกรับ (ระยะเวลา 7 วัน)

ตรวจสอบเอกสาร/ตรวจร่างกาย/ทำบัญชีทรัพย์สิน/ถ่ายภาพ/สอบข้อเท็จจริง/ทำทะเบียนประวัติ

กระบวนการคุ้มครอง (ระยะเวลา 15 วัน)

- ช่วยเหลือเบื้องต้น**
ตรวจร่างกาย/จิต/ปัจจัยสี่/ดำเนินการทางทะเบียนราษฎร์/สิทธิสวัสดิการ
- ประเมินวางแผนรายการ**
ประเมินศักยภาพ/ทำแผน IRP โดยทีมสหวิชาชีพ
- พัฒนาศักยภาพ**
กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกาย/จิต/สังคม/ส่งเสริมอาชีพ
- ติดตาม/เตรียมความพร้อม**
เยี่ยมบ้าน/ประสานเครือข่ายติดตาม

- มาตรา 19 สมัครใจเข้ารับบริการในสถานฯ
- มาตรา 20/22 เจ้าหน้าที่เห็นเหตุจำเป็นให้คนไร้ที่พึ่งเข้ารับบริการในสถานฯ **โดยความยินยอม**
- มาตรา 23 ส่งหน่วยงานตามกฎหมายเฉพาะ
- ติดตามญาติและครอบครัว

การเยี่ยมบ้าน/การติดตามครอบครัว/การเตรียมความพร้อมก่อนส่งต่อ/ จัดทำหรือเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆให้สมบูรณ์/ประสานงานเพื่อส่งต่อ

5 การติดตาม

ติดตามรายเดือน/ 3เดือน/ รายไตรมาส/ รายปี

สถานที่ในการประสานส่งต่อ

- ครอบครัว ชุมชน**
- เหยื่อค้ามนุษย์**
สถานคุ้มครองผู้ประสบปัญหาการค้ามนุษย์
- พิการทางจิต**
บ้านกึ่งวิถีชาย/หญิง
- เด็ก**
บ้านพักเด็กฯ/สถานสงเคราะห์เด็ก
- พิการ**
สถานสงเคราะห์คนพิการ
- ผู้สูงอายุ**
สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ
- สตรี**
นำส่งสถานคุ้มครองสตรี
- สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง**

